

Attīstām sociālo uzņēmējdarbību kopā!
Konference: "**Sociālā uzņēmējdarbība Latvijā
- izaugsme, radošums, sadarbība**"

LATVIJAS SOCIĀLO UZŅĒMUMU PORTRETĒJUMS

Autori:

Dr. oec., Aija Sannikova

Docente, pētniece Ekonomikas un kultūras augstskola
Sākotnējās redakcijas autore un datu analīzes sagatavotāja

Mg.sc.soc., Edgars Čerkovskis

Ekonomikas un kultūras augstskolas maģistra studiju programmas – “Aprites ekonomika un sociālā uzņēmējdarbība” direktors
Latvijas Sociālās uzņēmējdarbības asociācijas padomes loceklis

Sociālo inovāciju nozīme

Labāki risinājumi problēmām

Sociālās inovācijas sniedz efektīvākus risinājumus aktuālām sabiedrības problēmām, uzlabojot cilvēku dzīves kvalitāti.

Jauna sadarbības kultūra

Inovācijas veicina jaunu kultūru sadarbībā, kas palīdz sasniegt sociālo progresu un stiprina kopienas.

Uzlabotas uzņēmējdarbības spējas

Sociālās inovācijas veido jaunas metodes un resursu izmantošanu, kas uzlabo uzņēmējdarbības attīstību un sociālās attiecības.

Sociālo inovāciju elementi

Radošums un jauninājumi

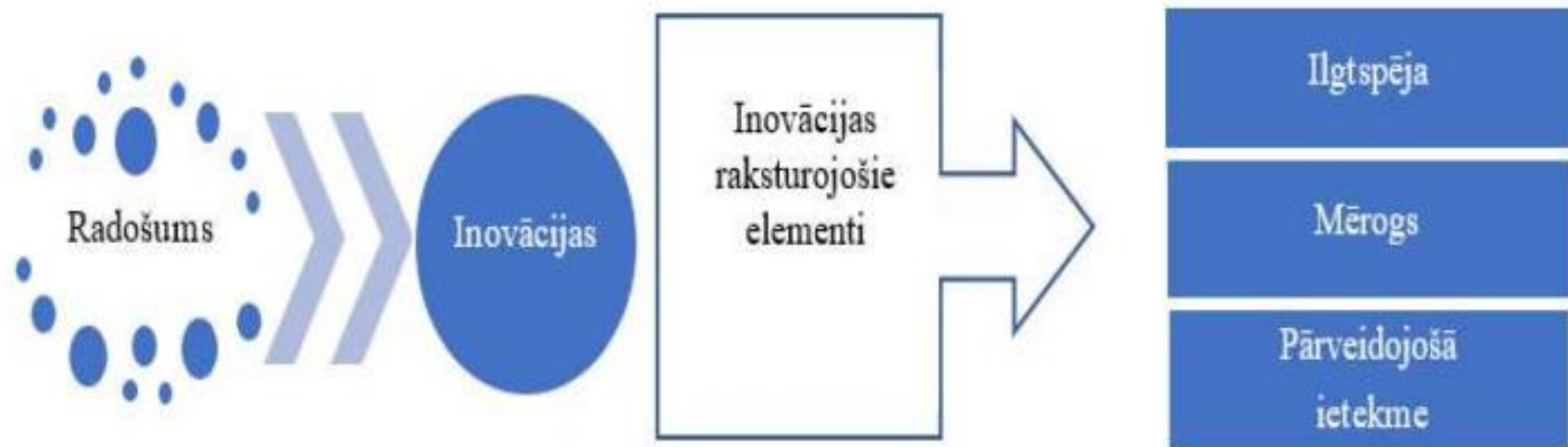
Sociālie uzņēmumi bieži izceļas ar radošām idejām un inovācijām, radot jaunus produktus vai pakalpojumus sabiedrības labā.

Ilgtspējība un mērogs

Veiksmīgas sociālās inovācijas balstās uz ilgtspējīgiem risinājumiem, kas var tikt pielāgoti plašākam mērogam.

Pārveidojoša ietekme

Sociālās inovācijas laika gaitā izraisa nozīmīgas, pozitīvas pārmaiņas sabiedrībā un tās sistēmās.

1.att. **Sociālos uzņēmumus raksturojošie elementi** (*Avots: autoru izveidots*)

Sociālajām inovācijām nav jābūt oriģinālām vai unikālām, bet tām jāpiemīt novitātei kaut kādā veidā — vai nu jaunām attiecīgajā jomā, nozarē, reģionā, tirgū vai lietotājam, vai arī tās jāpiemēro jaunā veidā.

2.att. **Inovatīva sociālā uzņēmuma iezīmes** (*Avots: autoru izveidots*)

Sabiedrības iesaiste inovācijās

Aktīva sabiedrības iesaiste

Sociālo inovāciju procesā sabiedrības grupas tiek iesaistītas gan inovāciju ieviešanā, gan izvērtēšanā, veicinot pārmaiņu efektivitāti.

Nepietiekami pārstāvēto grupu līdzdalība

Īpaši svarīga ir to cilvēku iesaiste, kuri iepriekš bijuši nepietiekami pārstāvēti vai pakļauti sociālam riskam.

Sociālās lomas un atbildība

Sabiedrības iesaistīšana inovācijās palīdz apgūt jaunas sociālās lomas un stiprina kopējo atbildību par pārmaiņu procesiem.

3.att. **Sociālo uzņēmumu sociālo inovāciju iezīmes** (*Avots: autoru izveidots, balstoties uz The Young Foundation¹¹⁾*)

Sociālā uzņēmuma uzdevums

Sabiedrības vienlīdzība un taisnīgums

Sociālais uzņēmums veicina vienlīdzību un taisnīgumu, pielāgojoties kopienas vajadzībām un risinot sociālas problēmas.

Sociālās misijas realizēšana

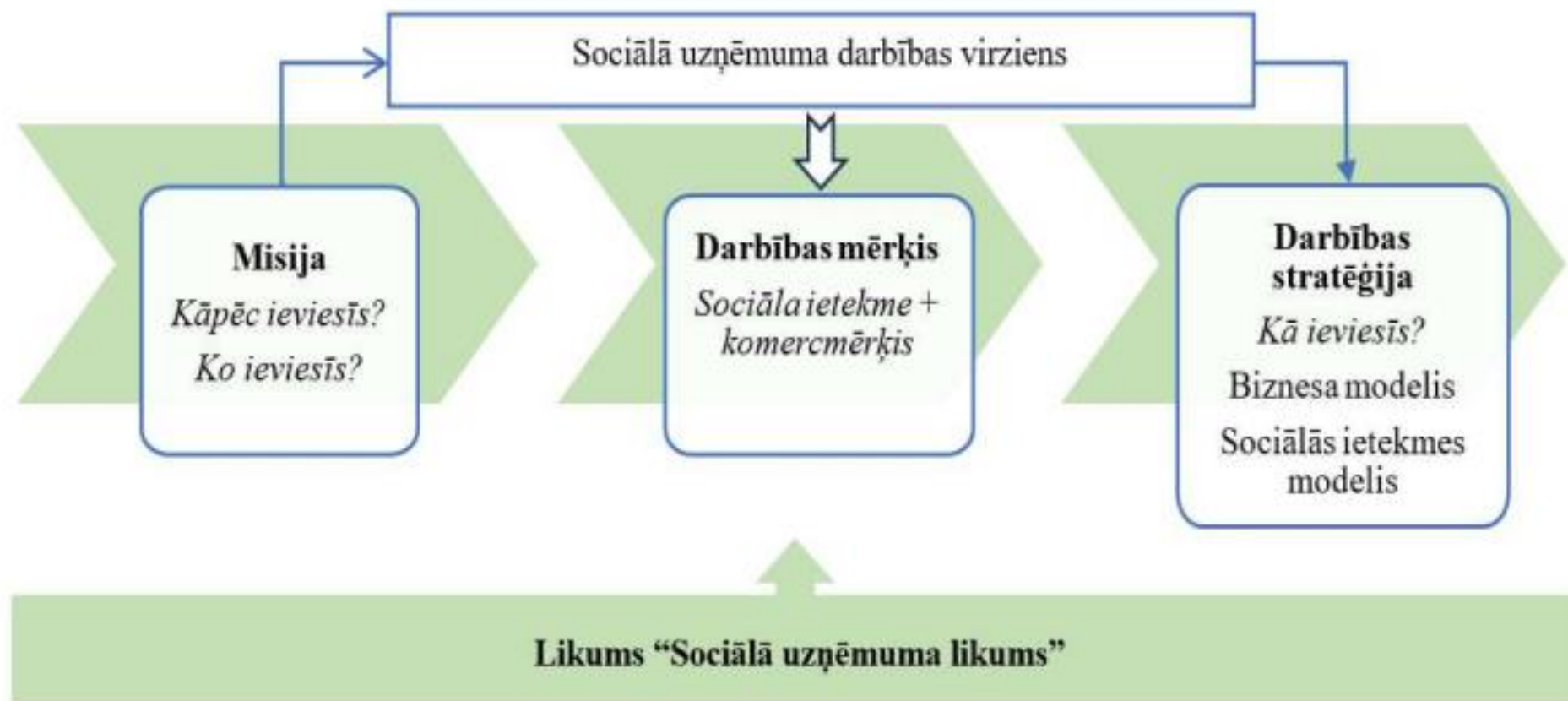
Uzņēmums ražo preces un sniedz pakalpojumus, lai sasniegtu sociālo misiju un uzlabotu sabiedrību.

Inovatīva stratēģija

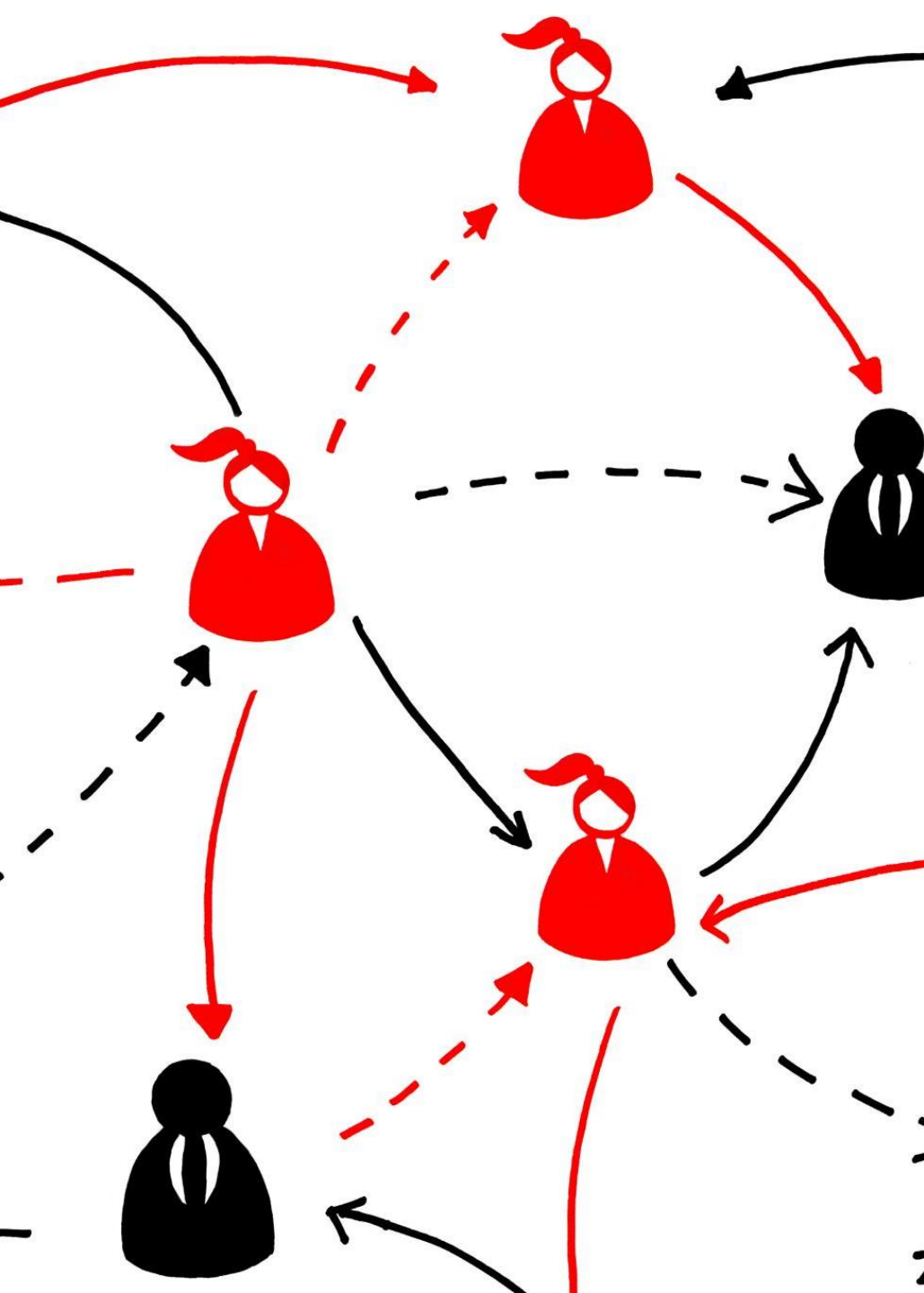
Sociālais uzņēmums darbību veic inovatīvi, pielāgojoties tirgus apstākļiem un regulāri pārskatot savas misijas virzienu.

4.att. Sociālo uzņēmumu Latvijā darbības misija un mērķu ietvars (Avots: autoru izveidots)

Sociālo uzņēmumu attīstība Latvijā

Straujš uzņēmumu pieaugums

Sociālo uzņēmumu skaits Latvijā no 2018. līdz 2024. gadam ir ievērojami palielinājies, sasniedzot 322 uzņēmumus.

Aktīvo uzņēmumu dinamika

No 322 uzņēmumiem 87 statuss tika atcelts, bet 235 uzņēmumi palika aktīvi septiņu gadu periodā.

Jaunu uzņēmumu statuss

Palielinās to uzņēmumu skaits, kas saņem sociālā uzņēmuma statusu – 2024. un 2025. gadā statusu iegūst vēl 97 uzņēmumi.

Sociālā uzņēmuma statusa zaudēšana

Pašrocīga statusa atcelšana

Uzņēmums var pats pieprasīt sociālā uzņēmuma statusa atcelšanu, ja mainās tā darbības mērķi vai struktūra.

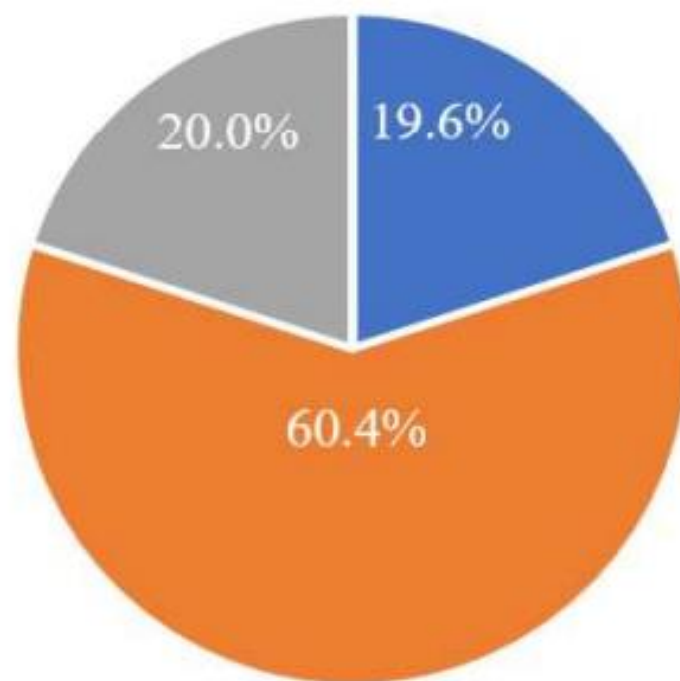
Likuma prasību neievērošana

Statuss tiek zaudēts arī gadījumos, ja uzņēmums vairs neatbilst likumā noteiktajiem kritērijiem vai noteikumiem.

Ekonomiskās problēmas

Statusu var zaudēt, ja nav uzsākta saimnieciskā darbība, trūkst peļņas, nav saņemta dotācija vai ietekmē krīze.

■ Darba integrācija ■ Dzīves kvalitātes uzlabošana ■ Nozīmīgu sabiedrības problēmu risināšana

5.att. Latvijas sociālo uzņēmumu iedalījums pēc pamatdarbības virziena 2024. gadā (Avots: autoru izveidots, balstoties uz LR Ministru kabinets²⁵, 2025)

Sociālo uzņēmumu mērķgrupas

Personas ar invaliditāti

Sociālie uzņēmumi īpaši atbalsta cilvēkus ar invaliditāti un garīga rakstura traucējumiem, veicinot viņu sociālo integrāciju.

Trūcīgās ģimenes un bezdarbnieki

Svarīga mērķgrupa ir ilgstošie vai vecāka gadagājuma bezdarbnieki un trūcīgu ģimeņu pārstāvji, kas saskaras ar izslēgšanas risku.

Etniskās minoritātes un bijušie ieslodzītie

Sociālie uzņēmumi sniedz iespējas romu etniskajai minoritātei, ieslodzītajiem vai bijušajiem ieslodzītajiem, palīdzot integrēties sabiedrībā.

Personas ar atkarībām

Personas ar dažādu veidu atkarībām ir viena no būtiskākajām sociālo uzņēmumu atbalsta grupām.

Sociālo uzņēmumu mērķgrupas II

Atbalsts bez pajumtes personām

Palīdzība tiek sniegta cilvēkiem, kuru dzīvesvieta deklarēta naktspatversmē, lai uzlabotu viņu dzīves apstākļus un drošību.

Atbalsts bēgļiem un upuriem

Bēgļiem, cilvēktirdzniecības upuriem un bezvalstniekiem tiek nodrošināts sociālais atbalsts un drošības sajūta jaunā vidē.

Atbalsts bērniem un jauniešiem

Bāreņi un jaunieši līdz 24 gadu vecumam, kā arī bērni ar invaliditāti un viņu aprūpētāji saņem nepieciešamo palīdzību.

Sociālo uzņēmumu mērķa grupas

- lielāko īpatsvaru veidoja personas ar invaliditāti vai garīga rakstura traucējumiem – 59.0%;
- bijušie bezdarbnieki – 12.4%;
- Ukrainas civiliedzīvotāji – 3.4%;
- Vecāki (vai aizbildņi), kas aprūpē bērnu ar invaliditāti – 1.8%;
- pārējās mērķa grupas – 2.8%.

Tomēr mērķa grupu iesaistē pastāv arī problēmas, jo 49.3% no visiem pārtrauca nodarbinātību sociālos uzņēmumos.

Sociālo uzņēmumu izaugsme

Uzņēmumu skaita pieaugums

Latvijā strauji palielinājies sociālo uzņēmumu skaits, veicinot pozitīvas pārmaiņas sabiedrībā un ekonomikā.

Nodarbinātības kāpums

No 2018. līdz 2023. gadam sociālajos uzņēmumos nodarbināto skaits pieauga no 86 līdz 2341 cilvēkam.

Iekļaujoša nodarbinātība

Liela daļa darbinieku ir sociālās atstumtības riskam pakļautie, kas veicina sabiedrības integrāciju.

Nodarbinātības pieaugums sociālajos uzņēmumos

Mērķa grupu nodarbinātība

Sociālie uzņēmumi veicina sociālās atstumtības riskam pakļauto cilvēku iesaisti darba tirgū, radot iespējas nodarbinātībai.

Nodarbinātības pieaugums

No 2020. līdz 2024. gadam mērķgrupu nodarbinātība sociālajos uzņēmumos pieauga no 69 līdz 286 cilvēkiem.

Sociālo uzņēmumu nozīme

Sociālie uzņēmumi apliecina būtisku ieguldījumu nodarbinātības veicināšanā un sociālās integrācijas stiprināšanā Latvijā.

Sociālās atstumtības riska grupas

Personas ar invaliditāti

2024. gadā personas ar invaliditāti veidoja 57% no nodarbinātajiem sociālajos uzņēmumos, uzsverot viņu nozīmi iekļaujošā darba tirgū.

Ieslodzītie un atbrīvotie

Sociālie uzņēmumi bieži nodarbina bijušos ieslodzītos, sniedzot iespēju integrēties sabiedrībā un iegūt darbu.

Bezdarbnieki

Bezdarbnieki ir viena no sociālās atstumtības riska grupām, kurām sociālie uzņēmumi piedāvā iespēju atgriezties darba tirgū.

Ukrainas bēgļi Latvijā 2022

Bēgļu ierašanās Latvijā

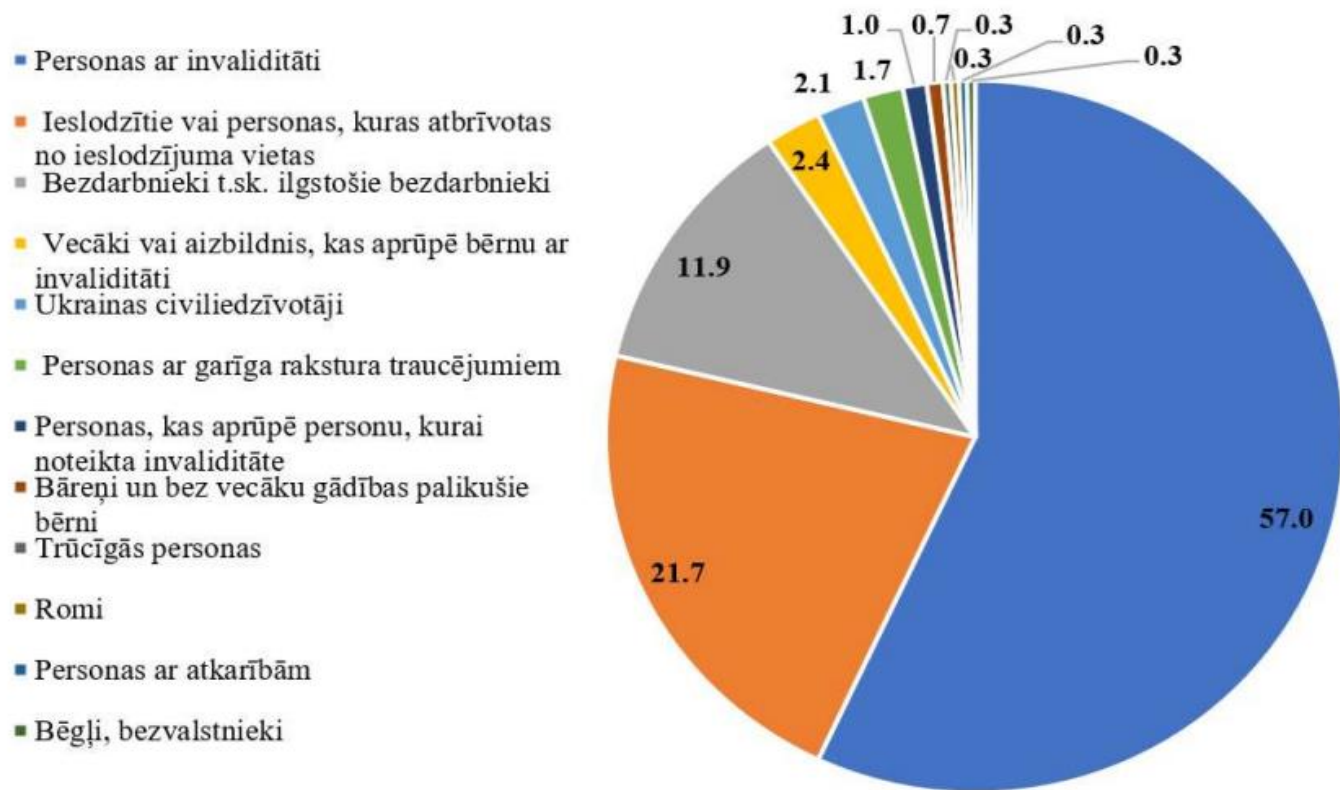
2022. gadā Latvijā ieradās kara bēgļi no Ukrainas pēc pilna mēroga iebrukuma. Viņi meklēja drošu patvērumu un atbalstu.

Sociālās atstumtības risks

Ukrainas bēgļi tika atzīti par grupu, kas pakļauta sociālās atstumtības riskam. Tas veicina īpašu aizsardzību un uzmanību.

Atbalsta un integrācijas pasākumi

Latvijā tiek nodrošināti atbalsta un integrācijas pasākumi, lai kara bēgļi varētu veiksmīgi iekļauties sabiedrībā.

5.att. Sociālās atstumtības riskam pakļauto mērķa grupu nodarbinātības īpatsvars Latvijas sociālajos uzņēmumos 2024. gadā, % (Avots: autoru izveidots, balstoties uz LR Labklājības ministrijas datiem)

Inovatīva sociālā uzņēmuma pazīmes

Pozitīvas pārmaiņas sabiedrībā

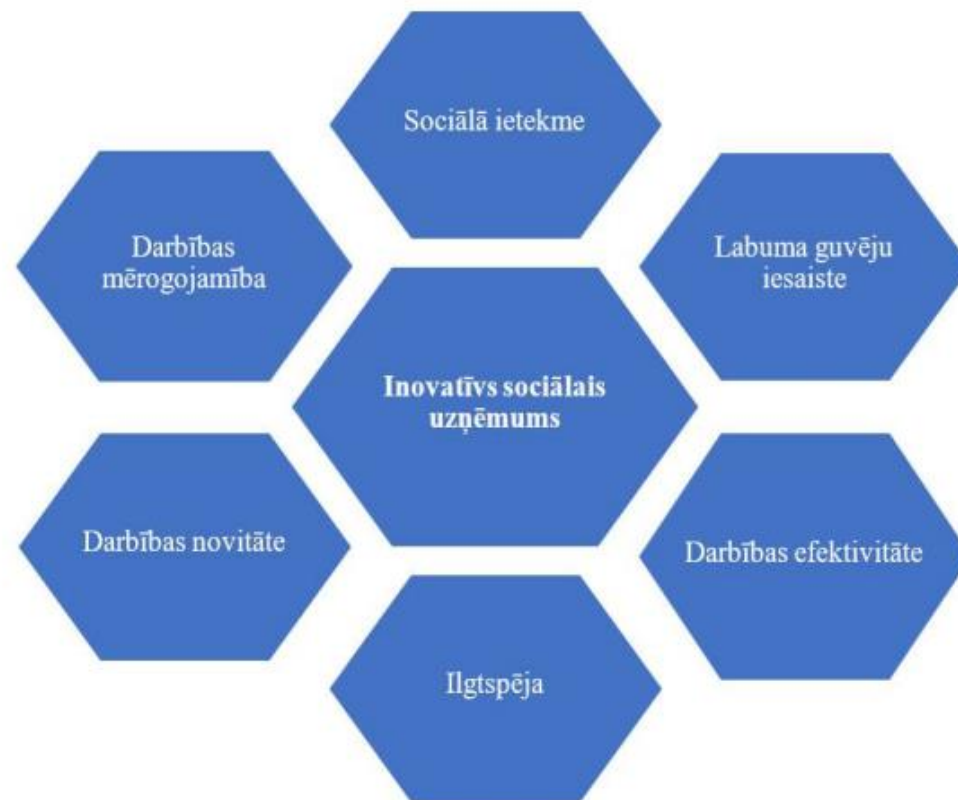
Sociālais uzņēmums veicina konkrētu grupu dzīves uzlabošanos, radot pozitīvas pārmaiņas sabiedrībā.

Iesaistīti ieguvēji

Ieguvēji tiek aktīvi iesaistīti uzņēmuma plānošanā, norisē vai izvērtējumā, lai nodrošinātu atbilstību vajadzībām.

Efektīvs biznesa un sociālais modelis

Uzņēmums izmanto piemērotu modeli, lai efektīvi sasniegtu rezultātus, sniedzot izdevīgus risinājumus.

6.att. **Sociāli inovatīva uzņēmuma raksturojošie elementi** (Avots: autoru izveidots, balstoties uz Sabiedrības integrācijas fonds³⁸)

Sociālo uzņēmumu inovācija

Sabiedriskais labums un ilgtspēja

Sociālie uzņēmumi strādā sabiedriskā labuma vārdā un veicina ilgtspējīgu attīstību, kas uzlabo dzīves kvalitāti.

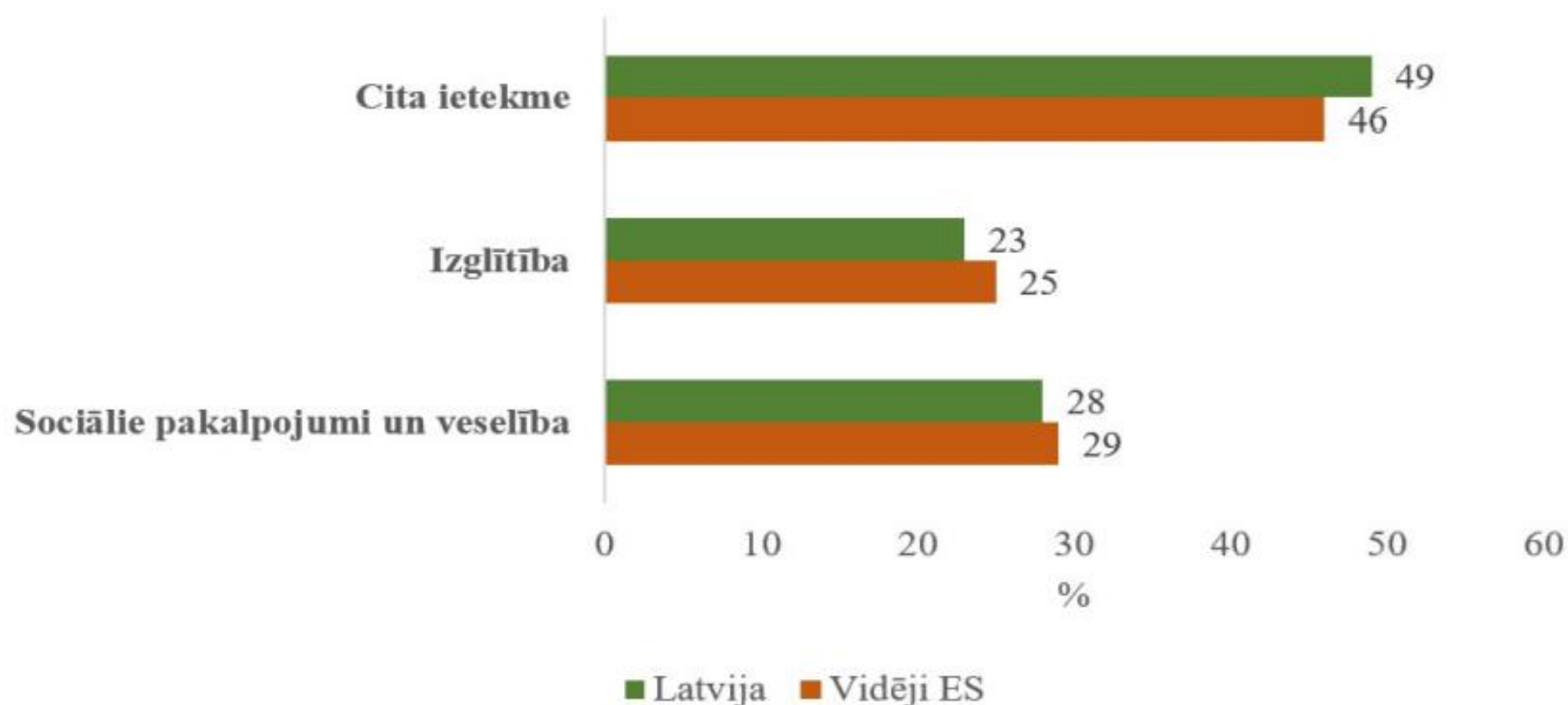
Daudzveidīgas uzņēmuma formas

Latvijā sociālie uzņēmumi pārsvarā darbojas kā SIA vai biedrības, pielāgojoties dažādām sabiedrības vajadzībām.

Eiropas tendences un sadalījums

Latvijas sociālo uzņēmumu darbības jomas un tendences ir līdzīgas tām, kas novērojamas citviet Eiropā.

7.att. Sociālo uzņēmumu iedalījums pēc ietekmes jomām Latvijā un citās Eiropas valstīs 2025.gadā, % (Avots: autoru izveidots, balstoties ESEM/2025 un LR Labklājības ministrijas datiem)

Nākotnes attīstības tendences

Nozaru diversifikācija

Latvijā attīstās jauni darbības veidi ārpus tradicionālajām nozarēm, kas veicina ekonomisko izaugsmi un inovācijas.

Aprites ekonomika un zaļie pakalpojumi

Pieaug interese par ilgtspējīgām iniciatīvām, kas saistītas ar aprites ekonomiku un ekoloģiski draudzīgiem risinājumiem.

Digitalizācija un tehnoloģiskās inovācijas

Digitālo tehnoloģiju ieviešana kļūst par svarīgu nosacījumu Latvijas konkurētspējai un attīstībai nākotnē.

MI nākotne sociālajā uzņēmējdarbībā

MI – inovāciju dzinējspēks

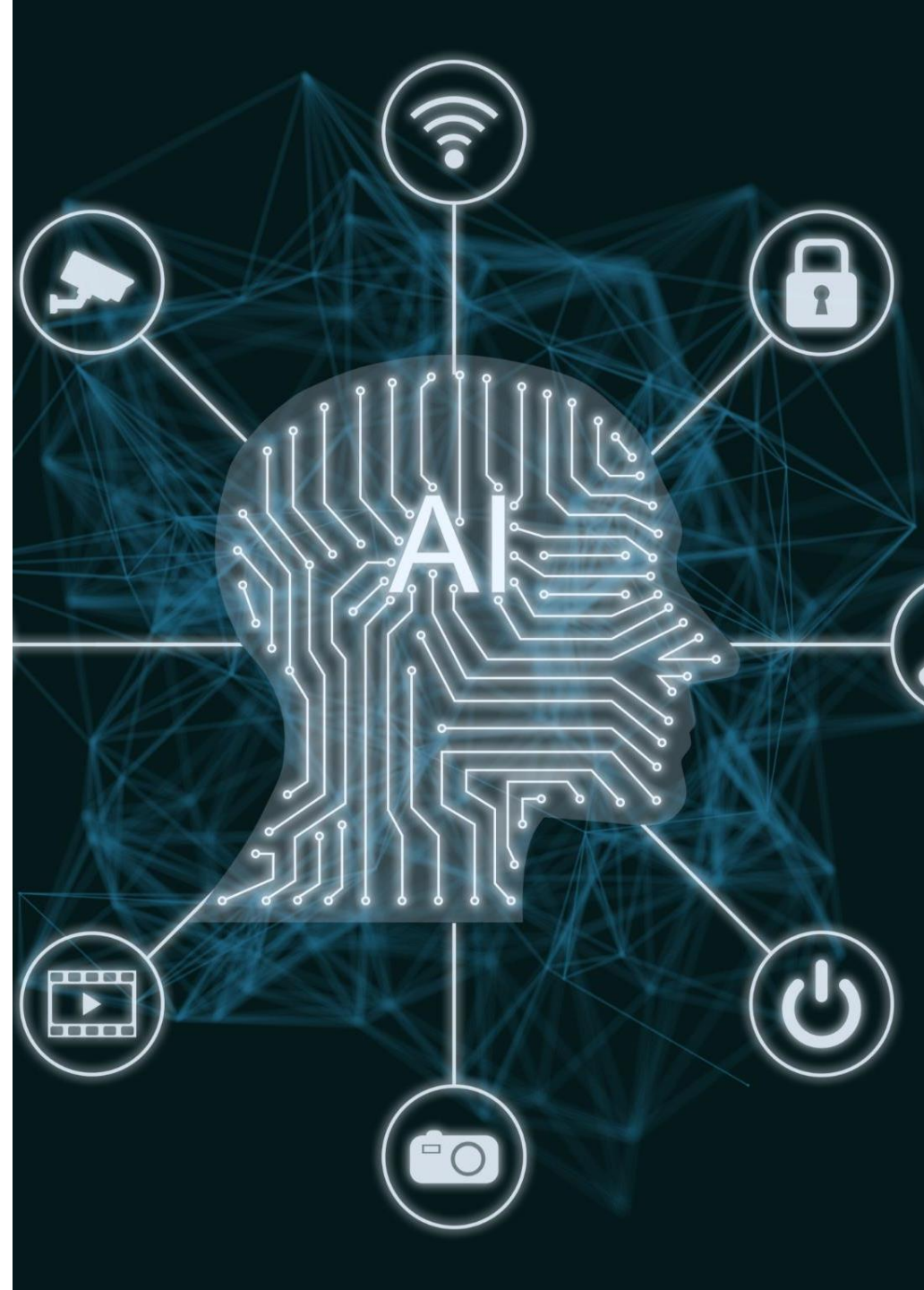
Mākslīgais intelekts sniedz jaunas iespējas sociālo uzņēmumu attīstībai, uzlabojot efektivitāti un inovatīvu risinājumu radīšanu.

Drošība un ētika

Eiropas Komisijas 2024. gada regulējums uzsver MI drošības, ētikas un uzticamības būtisko lomu sociālajā uzņēmējdarbībā.

Sabiedrības labklājības uzlabošana

MI izmantošana palīdz sociālajiem uzņēmumiem sasniegt lielāku ilgtspēju un pozitīvu ietekmi uz sabiedrību.

Attīstām sociālo uzņēmējdarbību kopā!
Konference: "**Sociālā uzņēmējdarbība Latvijā
- izaugsme, radošums, sadarbība**"

LATVIJAS SOCIĀLO UZŅĒMUMU PORTRETĒJUMS

Autori:

Dr. oec., Aija Sannikova

Docente, pētniece Ekonomikas un kultūras augstskola
Sākotnējās redakcijas autore un datu analīzes sagatavotāja

Mg.sc.soc., Edgars Čerkovskis

Ekonomikas un kultūras augstskolas maģistra studiju programmas – “Aprites ekonomika un sociālā uzņēmējdarbība” direktors
Latvijas Sociālās uzņēmējdarbības asociācijas padomes loceklis

